

MANSO

Prop d' hont Puigmal, altíssim cloquer de nostra terra,
s' enfonza dintre 'l cel,
s' ohiren mots un día d' esclavitut ò guerra,
y ab retrò respongueren enrugallats plà y serra:
;guerra de mort cruel!

Tu fores, oh gran Manso, qui á serra y pla ensenyares
lo crit retronador,
aixís que de cadenes en casa de tos pares
remor s' ohí, y esclava ta pátria contemplares
als braços d' un traydor.

Enrera, li cridares ab veu tronanta, enrera,
baxant del Pirineu;
com ángel de la pátria desplegas sa bandera,
y una naxença d' hèroes, com flors en primavera,
brotá devall ton peu.

PATRIA

63

Lo floch de neu que en l' Alpe fan moure de passada
les ales d' un colom,
tot rodolant sol creixer al cor de l' hivernada,
y á voltes com un cingle que tomba á la clotada
l' omple de gom á gom.

Aixís tu devallares un día de l' altura,
los hèroes del terror
montanya avall seguiren ta atlètica figura,
y les montanyes áspres á la suau planura
li deyan: Es Otger.

Per tot arreu lluytares, per tot arreu venceres
ab l' arma y ab lo pit;
tos forts foren les serres, sos colls tes aspilleres
hont l' enemich no troba jamay tes lleoneres
y ou sempre ton rugit.

Digaume ses batalles, contaume ses victories,
Besòs y Llobregat;
mostraume en vostres penyes eserites ses memories
vosaltres venerables padrons de nostres glories,
Ripoll y Montserrat.

Cent astres gloriosos, ab ells, iluminaren
 lo patri firmament:
 Madrit y Çaragoça les armes empunyaren
 y 'l núvol de tempesta que 'ls pobles axecaren
 llampeguejá en Bailen.

Y lliure de cadenes la sempre invicta Espanya,
 de llor cenyit son front,
 ab refulgenta espasa tenyida ab sançh estranya
 del Pirineu altívol escriu en la montanya:
 Vencí á Napoleon.

EN LA MORT

D' EN FRANCISCO CASAS Y AMIGO

Plorau poetes de la patria mía,
 s' ha post un altre estel;
 l' ángel hermós de nostra poesia
 se 'n es tornat al cel.

Era gentil, de cor y cara tendre,
 d' amorosench parlar,
 era una llántia mística al encendre,
 un lliri al esclatar.

Del infantó tenía l' ignocencia,
 lo seny del home vell,
 son cor com gessamí llançava essencia,
 cantava com aucell.

Mes ay, mes ay, ¿per què tan d' hora 'l plegas
 ton himne matinal?
 ¿per què les ales tan de jorn desplegas,
 alosa celestial?

Arribant á la terra t' hi anyorares
 com ángel desterrat,
 y al cel de prechs y cántichs te formares
 un niu hont has volat.

Ditxós de tu, sens empolsarhi l' ala
 passares per lo món,
 sortintne com la nota que s' exhala
 de la arpa de Sion.

Ditxós de tu que acabas ta primera
 cançó dalt del empir;
 ditxós de tu, com l' etzevara-vera
 florires per morir:

Lo cementiri ta virtut no enterra,
 puix, sento ses olors;
 ditxós de tu, sols dexas en la terra
 lo que dexan les flors.

LO GEGANT Y LA CATIVA

Una vegada era un rey
 alt y ferm com una torra,
 la tenda era son palau,
 lo tiçó la seva esposa,
 lo llampegueix del combat
 era 'l concert de sa boda.
 Catalans, los qui m' ohiu,
 la seva pátria es la vostra;
 puix del arbre sou rebrots,
 fèuvos dignes de sa soca.

A voreta de la mar,
 de la mar de Tarragona,
 com una estrella en son cel
 neda una verge amorosa.
 La han vista 'ls moros nedar
 cap á Túnis se la 'n portan,
 dins una barca de flors
 que sembla una illa que voga,
 una perla en camp d' atzur,

en un cel blau blanca boyra.
 Blau es lo cel y serè
 com á cancell de la Gloria;
 no están serens los seus ulls,
 los ulls de la ninfa hermosa,
 que cercan á Jesucrist
 y veuen sols á Mahoma,
 puix, filla de cristians,
 lo rey moro la vol mora.
 —¡Ay! terra de cristians,
 exclama ab veu neguitosa,
 que llunyana 't veig avuy
 tant que ahí 't veyá á la vora!
 Ja no oviro tes ciutats,
 ja tes ciutats ni ta costa,
 ja no oviro tos turons
 pilars hont lo cel repòsa!—
 No 'ls veu la cativa, nó,
 que 'l plorar sos ulls enllora,
 mes ja la veu á ella 'l rey,
 lo rey de ma patria dolça.
 Aquell rey es un gegant,
 lo fer camí poch li costa,
 ab quatre passes se 'n vé
 de Puigmal á Tarragona;
 com pescador dintre 'l riu
 ell se 'n entra en la mar fonda;

la mar li arriba al genoll,
 lo seu front los núvols toca.
 Ab quatre ò cinch passes més
 ja pren la nau per la popa,
 com pren sa estela un infant
 quant pe 'ls ayres s' enarvora.
 Per la barba agafa al rey,
 de cap á la mar lo tomba
 y á la cativa li diu:
 —Tu serás reyna y senyora;
 tu 'm donarás ton amor,
 jo 't donaré ma corona.—

No es axó rondalla, nó,
 que ho porta una antiga crònica
 escrita per mans d' un rey
 á qui Poblet fa de tomba;
 sa espasa era de gegant,
 si era d' áliga sa ploma.
 Si voleu saber quí es,
 es lo sol de nostra història,
 es quí deslliurá á Valencia,
 es quí deslliurá á Oriola:
 es l' eix d' hont aquexos regnes
 rajan com raigs d' una roda.
 Don Jaume n' es lo gegant
 y la cativa Mallorca.

CANÇO DEL RAYER (3)

Só fill del Noguera,
dins un ray nasquí;
ma esposa es rayera,
rayer vull morir.

Lo bon temps del fadrinatge
lo passí fent de cuher,
mes com tinch seny y coratge
prompte 'm feren devanter.
D' eix cavall de la riera
prench la brida barruera,
y als torrents y á la ribera
vaig dihent: pas al rayer!

Desde 'l marge 'l ray cordejo
si li costa de passar,
pe 'ls congostos barranquejo
com serpent pe 'l pedregar.

Quan per una ensopegada
s' esdevé una embaraçada,
dono al ray una girada
que 'l fustam torna á aviar.

De cinch trams los rays avio
de la Pobla á Balaguer,
los empench y los arrió
com sa rua 'l traginer.
Tot sovint lo ray s' apunta;
¡quín treball si 's desconjunta,
trabocant á aquell que 'l munta
com cavall al cavaller!

Un matí la gent d' Esterri
m' alça 'l coure tot cridant,
que me 'n duya cap á Gerri
lo feixuch Mall de Rotland.
Jo, veyent que al meu derrera
la vall tota s' esparvera,
part d' amunt de la ribera
lo llancí del ray estant.

De les bigues que he enrayades
se 'n farían galions,

galions per les armades
de deu regnes y nacions;
pins y faigs duch cada día,
d' abetars no 'n dexaria,
fins y tot enrayaria
les montanyes á crostons.

Tot baxant rays á la plana,
cinquanta anys hi he baxat,
que es un ray la vida humana,
ne té dèu cada tramat;
y devalla fugitiva
rodolant de riba en riba
fins que al mar sens vora arriba
de la fonda eternitat.

LOS DOS CAMPANARS (4)

Donchs ¿què us heu fet, superbes abadies,
Marcèvol, Serrabona y Sant Miquel,
y tu, decrepit Sant Martí, que umplías
aquexes valls de salms y melodies,
la terra d' àngels y de sants lo cel?

Donchs ¿què n' heu fet ¡oh valls! del asceteri
escola del amor de Jesucrist?
¿Hont es ¡oh soledat! lo teu salteri?
¿Hont tos rengles de monjos, presbiteri,
que, com un cos sens ànima, estás trist?

¿D' Ursèolo ahont es lo dormitori?
¿La celda abacial del gran Gari?
¿Hont es de Romualdo l' oratori,
los palis y retaules, l' or y evori
que entretallá ha mil anys cisell diví?

Los cántichs y les llums s' esmortuhiren;
la rosa s' esfullá com lo roser;
los himnes sants en l' arpa s' adormiren
com verderoles que en llur niu moriren
quan lo bosch las ohía més á pler.

Dels románichs altars no 'n queda rastre;
del claustre bisantí no 'n queda res;
caygueren les imatges d' alabastre
y s' apagá sa llantia, com un astre
que en Canigó no s' encendrà may més.

Com dos gegants d' una legió sagrada
sols encara hi há drets dos campanars:
son los monjos derrers de l' encontrada,
que ans de partir, per última vegada,
contemplan l' enderroch de sos altars.

Son dues formidables centinelles
que en lo Conflent posá l' eternitat:
semblan garrichs los roures al peu d' elles;
les masíes del pla semblan ovelles
al peu de llur pastor agegantat.

Una nit fosca al seu germá parlava
lo de Cuxá:—Donchs ¿que has perdut la veu?
Alguna hora á ton cant me desvetllava
y ma veu á la teva entrelligava
cada matí per benehir á Deu.

—Campanes ja no tinch,—li responía
lo ferreny campanar de Sant Martí.—
¡Oh! ¡quí pogués tornármeles un día!
Per tocá' á morts pe'ls monjos les voldría;
per tocá' á morts pe 'ls monjos y per mí.

¡Qué tristos, ay, qué tristos me deixaren!
Tota una tarde los vegí plorar;
set vegades per vèurem se giraren:
jo aguyto fa cent anys per hont baxaren:
tu que vius més avall ¿no 'ls veus tornar?

—Nó. Pe 'l camí de Codalet y Prada
sols minayres oviro y llauradors:
diu que torna á son arbre la niuhada,
mes ¡ay! la que deixá nostra brancada
no hi cantarà may més dolços amors.

¡May més! ¡ may més! Ells jauen sota terra;
nosaltres damunt seu anam cayent:
lo segle que 'ns deu tant ara 'ns aterra,
en son oblit nostra grandor enterra,
y ossos y glories y recorts se 'ns ven.

—¡Ay! ell ventá les cendres venerables
del comte de Riá, mon fundador;
convertí mes capelles en estables,
y desniats los ángels pe 'ls diables
en exos cims ploraren de tristor.

Y jo plorava ab ells y encara ploro,
mes ¡ay! sens esperança de conhort,
puix tot se 'n va y no torna lo que anyoro,
y depressa, depressa, jo m' esfloro,
ruseh hont l' abell murmuriós s' es mort.

—Caurèm plegats,—lo de Cuxá contesta.—
Jo altre cloquer tenia al meu costat:
rival dels puigs, alçava l' ampla testa,
y ab sa sonora veu, dolça ò feresta,
estrefeya 'l clarí ò la tempestat.

Com jo, tenia noucents anys de vida,
mes, nou Matusalem, també morí;
com Goliat al rebre la ferida,
caygué tot llarch, y ara á son llit me crida
son insepult cadavre gegantí.

Abans de gayre ma deforme ossada
blanquejará en la vall de Codalet;
lo front me pesa més, y á la vesprada,
quan visita la lluna l' encontrada,
tota s' extranya de trobarmhi dret.

Vaig á ajáurem també: d' exes altures
tu baxarás á reposar ab mí,
y ¡ay! qui llaure les nostres sepultures
no sabrá dir á les edats futures
hont foren Sant Miquel y Sant Martí.—

Axís un vespre 'ls dos cloquers parlavan;
mes, l' endemá matí, al sortir lo sol,
recomençant los cántichs que ells acaban,
los tudons ab l' eurerera conversavan,
ab l' estrella del día 'l rossinyol

Somrigué la montanya engallardida
 com si estrenás son verdejant mantell;
 mostrás com núvia de joyells guarnida;
 y de ses mil congestes la florida
 blanca esbandí com taronger novell.

Lo que un segle bastí l' altre ho aterra,
 mes resta sempre 'l monument de Deu;
 y la tempesta, 'l torb, l' odi y la guerra
 al Canigó no 'l tirarán á terra,
 no esbrancarán per ara 'l Pirineu.

LA CORONA

À LA SOCIETAT AGRÍCOLA, CIENTÍFICA Y LITERARIA
 DE PERPINYÀ

No degueren fugir totes les fades,
 ¡oh, Canigó! de ta nevada cima.
 Al deixarte en plorosa voladuria,
 alguna s' hi quedava enderrerida;
 puix sols ses mans podrian haver feta
 la corona de flors que me 'n arriba.
 Dígam, corona d' or: ¿quí t' ha ideada?
 ¿Quí en son verger aquestes flors cullia?
 ¿Era una goja de Cadí ò Mirmanda,
 ò era un àngel hermós qui t' ha texida
 ab un floch d' or de sos sedosos rinxos
 trenant un raig de sol y un de celistia?
 Les dues verdes branques que la forman
 son del llorer que en vostres horts se cria,
 cantors del Rosselló, aucells de exes platges,
 parents del rossinyol y la cardina.

Les flors, prou les conech, son les matexes
 que trobí en exes valls quan empenía
 l' assalt de les *Montanyes Regalades*,
 castell del meu amor y mes delícies.
 Ribera amunt d' exos torrents que 'n baxan
 á somríurem isqué exa margarida,
 mirant lo cim com jo y ab sa diadema
 recordantme la gebre que l' abriga.
 Lo blauhet, companyó de la rosella,
 me mostrava l' atzur y 'm deja:—Mira,
 mira lliri blau d' hont so la perla,
 cayguda avuy al apuntar lo dia.—
 La violeta humil me deya.—Púja:
 jo 't faré aquexa frau menys anyorívola.
 L' eura, enfilantse als roures centenaris,
 —Amunt, —tornava á dirme, — amunt enfilat.—
 La morella-roquera 'm deya:—Múnta;—
 la jonquilla de neu me deya:—Vína;—
 y desde uns penyalars hont nía l' áliga
 la corona de rey me deya:—Encínglat;—
 y 'm mostrava allí dalt, entre les boyres,
 del calitjós esdevenir cortina,
 de flors y de llorer una corona
 d' atzur del cel, lligada ab una cinta;
 mostravam la corona que ara rebo,
 d' amor, de somnis y recorts texida.
 Mes !oh Conflent! ; oh Vallespir! ;oh serres

que teniu la meva ánima cativa!
 ¡oh cel, per hont encara mon cor vola!
 ¡oh amichs del cor! ¡oh fades d' exes ribes!
 ¿Per què, d' esta garlanda entre les roses,
 per què hi posau la flor del no m' oblides?

A VICH

EN L' ANIVERSARI DE LA MORT DE BALMES

Voltada de turons, oberta y franca
me semblas, gran ciutat,
un niu de flors penjat en una branca
del Pirineu nevat.

Dintre tos murs ses áligues covaren,
¡y quina n' hi ha nascut!
quan per ton cel ses ales s' axamplaren
semblava un gran escut.

Un grant escut pe 'ls tronos y pe 'l temple
pe 'l món un llibre obert,
pe 'ls segles á venir un gran exemple,
llevor que may se pert.

PATRIA

83

Del roure de mil anys prengué la saba,
son vol del aquiló,
quan al fort de la lluyta se llançava
rugi com un lleó.

Seguí la terra ab sa volada llesta
com un pagès son camp,
y entre 'ls núvols que apila la tempesta
vegé 'ls camins del llamp.

Vegé 'ls errors, fills de la nit, alçarse
de ratspenats com vol,
y unir-se ales ab ales y axamplarse
fins á tapar lo sol.

Sa ploma d' aquells núvols formidables
desemboyrava 'l cel,
á capbuçons com ne tragué 'ls diables
l' espasa de Miquel.

Les idees sortían de sa pensa
com brolladors de llum,
y 's desplegá una resplandor immensa
hont era abans tot fum.

Aprés escorcollava 'l negre abisme;
 seguía 'l resplandor
 que dexa en les edats lo Cristianisme
 com una estela d' or

Mirava 'ls serafins de cara á cara,
 lo sol de fit á fit;
 los diamants contava de la tiara
 de l' estelada nit.

Sentí en los cels angèlica armonía
 y allí axecava 'l vol;
 mes, ¡ay! mes ¡ay! ¡oh dolça pátria mía
 tu veyas pondre 'l sol!

Mar Atlántich, 1875

LOS VIGATANS

(4 Agost 1705)

Los butiflers diu que arriban,
 mes axís Deu nos ajud
 com de sencer á Montanya
 no n' hi entrarà pas un.

Que 'ls vigatans van á rébrels
 y si ells no 'n fan un esbull
 á no ser una ventada
 no l' en farà pas ningú.

Tots son micalets d' ofici,
 quiscun val per set ó vuyt,
 fora un de gran que 'ls comanda
 que val per tots y quiscun.